Reformatorische Opvoeding

Blad van het Instituut voor Reformatorisch Onderwijs (IRO)
nr. 1 - 2 mei 2026

CALVIJN EN DE GEREFORMEERDE VADEREN

A.R. Hulst (1910-1978) was een hervormd predikant en één van de secretarissen van het Nederlands bijbelgenootschap. Zijn studie objecten waren het Oude Testament en de Hebreeuwse en Israelitische geschiedenis. Hij werd beschouwd als de opvolger van A. Noordtzij (1871-1944). A.R. Hulst werkte mee aan het Commentaar op de Heilige Schrift, van 1952.

In zijn Deuteronomium bespreekt hij de woestijntocht. De Israelieten waren weerspannig want ze wilden niet met God het beloofde land innemen. Hulst wijst erop dat de muren van Kanaän's steden breed, hoog en zwaar versterkt waren, en de Enakieten, reuzen, bewoonden de streek bij Hebron. Omdat ze niet het land Kanaän waren binnengetrokken mochten ze het ook niet meer binnengaan, stelt Hulst. Alleen Kaleb mocht het binnengaan. Het volk was eigenzinnig en wilde alsnog strijden, maar ze werden verslagen, en zelfs toen kwamen ze niet tot inkeer, stelt Hulst.

We kunnen een vergelijking trekken naar het boek Openbaring waarin het beest zelfs na de plagen zich niet bekeerd. Het beest zit diep in het volk zelf. Ze willen het beloofde land alleen binnengaan op eigen termen, niet afgestemd. Ze proberen over het hek binnen te komen, niet door de smalle poort. (vgl. Anderlech 5:49)

Hulst wijst erop dat de kinderen het beloofde land zullen binnengaan, en zo niet tot buit van de vijand worden, maar zelf overwinnaar zijn. We kunnen hierbij opmerken dat het hier gaat om de overwinning over het vlees.

In zijn boek 'Het Karakter van den cultus in Deuteronomium' uit 1938 wijst A.R. Hulst erop dat Mozes de geboden in het land Moab begon uit te leggen. Hulst beschrijft in het CHS de strijd tegen Sihon en de reus Og van Basan, en hun veroverde gebieden werden verdeeld onder Ruben, Gad en half Manasse, oftewel Jaïr en Machir, die als zijn zonen worden genoemd.

Zoals K. Schilder stelde dat er geen Exodus is zonder Leviticus, zo kunnen we stellen dat er ook geen Leviticus is zonder Pniël, dus er is ook geen Exodus zonder Pniël. Pniël is daarom een prominente plaats in de nieuwe bijbel. Op Pniël moet de mens leren toetsen, ook al die religieuze verschijningsvormen moeten getoetst worden.

'Je moet alles verdienen.
Je mag alles verdienen.
Je kan alles verdienen.'

Dit zijn vaak vieze woorden voor genadisten en geloofisten. Alles gaat bij hen door genade en geloof. Toch spreken zowel de oude als nieuwe bijbel over een geestelijk verdienmodel. Deze

wereld en haar bloedlijnen zijn opgebouwd uit een vreemdsoortige genade waarin het verdienen vals is voorgesteld. We komen uit op het feit dat we het niet vleselijk kunnen verdienen, maar we moeten het wel geestelijk verdienen. ‘Koop van mij,’ zegt Openbaring. ‘Koopt zonder geld,’ zegt Jesaja 55. Het is loon naar werken. Menselijk gaat dit vaak verkeerd, dus daarom moet de genade wel inspringen. Zowel genade als verdienen zijn dus deelwaarheden. Ze moeten in de juiste verhouding staan tot elkaar. Denk na over deze woorden : ‘waar vergeving tot verraad wordt.’ Er is veel misbruik van genade op deze aarde. Dat neemt niet weg dat er genade moet zijn, maar om te corrigeren, om de mens van vleselijk verdienen tot geestelijk verdienen te brengen.

Dit is de opdracht : neem het beloofde land in. Versla de vleselijke machten die het beloofde land hebben verdraaid. Dat is een studie opdracht.

Wie God ziet sterft, aan zichzelf, wie God ziet wordt ziek, want God is een ondoorgrondelijke nachtmerrie. God laat zien wat de mensheid haar heeft aangedaan. Daniël werd ziek van de visioenen en dromen die God hem liet zien. We moeten daarom de diepte van de zondeval onder ogen komen. Daar kan niet genoeg over gepredikt worden. Lauwdianen willen dit niet horen. Die willen doorslapen. Ze leven in een illusie waarin alles al goed en wel is. Ze willen niet strijden voor het ware beloofde land. Het zijn zaaddriftige deserteuren die strijden tegen het ware leger des Heeren. Het zijn zaaddriftige spijbelaars die elkaar ronselen voor de grote strijd tegen God. Ze hebben hun eigen afgoden, hun eigen God. Vandaar dat studie belangrijk is om aan deze valstrikken te ontkomen. Alles kun je zelf verdienen, alles moet je zelf verdienen, niet door het vleselijke maar door het geestelijke. Alleen in de zondekennis kan het zaad goed sterven, opdat het vleselijke wordt afgedaan. Lauwdicea heeft een te romantische wereld geschapen waarin alles onwerkelijk is. Het is een valse vrede en een valse rust. Het is een typisch en kenmerkend verschijnsel in deze wereld. Je zult niet veel vrienden maken als je het ontmaskert. Dat is tegelijkertijd de beproeving.

Men wil horen wat men wil horen. Men wil naar de mond gesproken worden. Het is verschrikkelijk als je mensen waarvan je houdt hierin ziet afdwalen, mensen die dichtbij je staan. En toch moet je verder. We moeten verder bouwen aan de bruggen. Misschien zullen ze later ooit volgen. Wij moeten het beloofde land innemen en het beloofde land herbouwen en bewonen. Ook zij zullen dit eerlijk moeten verdienen.

‘Je moet het zelf verdienen.
Je mag alles zelf verdienen.
Je kan alles zelf verdienen.’

Hoeveel afgoden de mens ook optrommelt, en hoeveel toverformules de mens ook opprevelt om het te ontlopen, uiteindelijk zal de mens toch het beloofde land moeten innemen en herbouwen, intens deel hebben in deze strijd. Iedereen moet persoonlijk de vijand, het ego, verslaan en het doorleven, anders is het niet echt en heeft het geen grond.

Je moet werken voor openbaring op openbaring.
Hier kan het vele malen mis gaan, maar zomaar een opzegversje over Jezus gaat het probleem niet oplossen, omdat het een gedicht is met een diepere betekenis.
Werk moet in goede samenhang zijn met studie, en studie moet in goede samenhang zijn met toetsing. Zo moet de mens afgestemd worden. Alles begint op Pniël.

Studie en werk. Toetsing en afstemming. Dus niet zomaar verdienen of genade. Het wijst op een dieper pad. Het beloofde land kan niet zomaar ingenomen worden. Er zijn vele valstrikken langs het pad. Velen dwalen af. Velen raken verstrikt.

Calvijn stelt dat God het dikwijls toelaat dat verharde en ongeschikte mensen zich verheffen. Hij noemt dat de meeste van de Griekse en Latijnse schrijvers dat er geen volk zo lichtzinnig, dartel of brooddronken was dan het Griekse. En dat is het fundament van de samenleving geworden. Calvijn waarschuwt tegen de eerzucht en de begeerte te schitteren, want dat leidt tot de overtollige en ijdele twisten. Calvijn wijst op gematigdheid. (Verkl. Handelingen 17)

Zij die God getrouw blijven zijn een doorn in het oog van de vijand. Calvijn noemt drie wijzen van aanval :

1. openlijke krijg
2. hinderlagen
3. innerlijke aanvechtingen

Het geloof, stelt Calvijn, is niet zomaar een lichtvaardige of blote mening met betrekking tot onbekende zaken, maar is een volkomen en nauwkeurige kennis van het evangelie. (Verkl. Handelingen 16:31,32) Geloof is in de leer van Calvijn dus volkomen en nauwkeurige kennis, en als er dus een gebrek is aan de prediking van het evangelie, dan zal er ook geen geloof overblijven.

Calvijn stelt dat religie op zichzelf niks zegt. Zo zijn er hongerige honden die door vraatzucht worden gedreven, en woedende leeuwen die niets anders dan razernij blazen. Zij worden aangedreven door eerzucht. Ze zijn eerdriftig. (Verkl. Handelingen 16:19)

Calvijn noemt God de waakzaamheid en de onderscheiding, de caution, oftewel de alertheid, het alarm. De Aramese Joden noemden God rw, het hemelse geestelijke waarvan de Aramese christenen later geloofden dat het op de pinksterdag tot de mensheid kwam, de duisternis des Heeren om de valse lichten der mensen te doven. Nu, in Egypte werd God al rw genoemd, RU of ROE, en oorspronkelijk kwam het van de Yoruba in het Nigeria gebied, dieper in Afrika, waar RU of ERU, of IBERU de vreze des Heeren is. De vreze des Heeren is het begin en het hoofd van de wijsheid. Laten we niet vergeten dat Jezus hoofdzakelijk Aramees sprak, en dat RW of RU (ERU) de wijze was waarop hij God aansprak, als zijnde de Vreze des Heeren. Wij zien namelijk in het paradijs al, in het boek Genesis, dat dit van Afrika tot Edom (Eden) liep. (Vgl. Ethiopische bijbel)

Calvijn stelt dat de lichtgelovigen, of middelmatige gelovigen, worden misleid. Alleen ijverige leerlingen zullen tot de waarheid komen. Het evangelie is een school. (Verkl. vers 10) Bij Calvijn gaat het hier om afstemming naar tijd, plaats en mate, dus niet zomaar om werken op zich. God kwam niet de werken tegemoet, maar de afstemming. Hierin moet de mens grensgevoeligheid leren, niet boven de goede maat gaan. Eerzuchtigen gaan boven de maat. Dat is wat eerdrift doet. (Vgl. Calvijn’s Verkl. Handelingen 15, Johannes en de Synoptische Evangeliën)

Ook lag dwaze begeerlijkheid uit lust op de loer, waar Calvijn tegen waarschuwde. (Verkl. Handelingen 15:32)

REFORMATORISCH ONDERWIJS VOOR ALLEN

Calvijn geeft in zijn verklaring van Handelingen toe dat de menselijke overleveringen alleen maar gegroeid zijn in vergelijking met het tijdperk van Augustinus. De mens is aan grote verdwazing overgeleverd, en het pijnigt de mens wreedaardig.

De mens houdt van religieuze steroïden. Je ziet het overal. Het is rampzalig. Ze zijn nazi's die wanen dat ze boven het dierenrijk staan. Calvijn wijst daarom terug naar het Woord. De mens heeft van alles buiten het Woord om verzonnen, en heeft ook het Woord naar eigen goeddunken uitgelegd, maar Calvijn laat zien dat een mens het Woord niet kan uitleggen. Dat kan alleen God. We moeten daarbij opmerken dat ook alleen God kan bepalen wat het Woord is. De vromen moeten daarom door het geestelijke geleid worden. We moeten daarbij ook opmerken dat vanwege het grote bedrog in het geestelijke de mens eerst tot Pniël moet gaan. Toetst alles en behoud het goede. Wees waakzaam. Waakzaamheid en alertheid, onderscheiding, is in de leer van Calvijn ook de definitie van God, en volkomen en nauwkeurige kennis van Woord en evangelie is Calvijn's definitie voor geloof, dus in de leer van Calvijn is niets goedkoop en kom je er ook niet zomaar langs. Geloven is kennen, en niet zomaar kennen, maar volkomen en nauwkeurig kennen. laten we denken aan nuance en context, en diepte, en niet halverwege ergens stoppen om onze markt op te zetten en onze stad daar omheen te bouwen, want het zal vergaan als Sodom en Gomorrah.

Calvijn waarschuwt dat er bedriegers in de kudde zijn geweest, en dat het sinds het heengaan van Paulus en Augustinus wel veel erger is geworden. Calvijn bakt in dat opzicht geen zoete broodjes. Hij roept op tot alertheid, wat de definitie van God is, als een alarm. Het mag niet buiten het Woord van God omgaan, en daarom onderwijst Calvijn het Woord van God. Hij noemt in zijn verklaringen vele valstrikken. Zo leidt Calvijn de mens als een na-middeleeuwse Mozes in de exodus, maar Calvijn heeft zijn eigen valstrikken. Dat moet gezegd worden. We mogen Calvijn niet romanticeren.

Hoe dan ook loopt het Woord van God door de leer van Calvijn heen, maar het zou een valstrik zijn om het het Woord van God te noemen. De leidraad zit er diep in verborgen. Het leidt terug naar de bronnen, maar er zijn ook lijnen van deformatie waarmee nog afgerekend dient te worden. We zien Calvijn hier mee strijden, maar hij geeft er zo nu en dan ook aan toe. Net als Mozes had Calvijn ook zijn heersdriften en eerdriften, zijn zaaddriften. Net als Mozes kon Calvijn ook nog niet het beloofde land ingaan, maar moest hij eerst nog dieper en verder aan zichzelf sterven. Het beloofde land was namelijk niet voorwerpelijk binnen te gaan, alleen maar onderwerpelijk, net zoals men niet voorwerpelijk van de boom der kennis mag eten, alleen maar onderwerpelijk. (zie Witsius)

Voorwerpelijk krijgt men een 'nee' te horen aan de hemelpoort, en onderwerpelijk een 'ja'. Maar de hemelpoort ligt alleen in de diepte van Pniël, niet erbuiten, en men dient een beter besef te krijgen van wat de hemel is, niet als dingbegrip maar als functie begrip. De hemel is de grote oorlog tegen het vlees. Het is een studie plan, een school, geen letterlijke oorlog.

Calvijn onderwijst, zo goed en kwaad als dat gaat, maar wij moeten dieper. Niet het kind met het badwater weggooien, maar ook niet alles goedgelovig en vol goed vertrouwen zonder te toetsen zomaar binnennemen. Veracht de profetieën niet, maar toetst alles en behoudt het goede. Dat geldt ook voor de leer van Calvijn.

Ik had een droom dat mijn geestelijke Yoruba moeder met mij en twee broertjes naar het zwembad zou gaan. Het oudste broertje ging niet mee. Ik was klaar om te vertrekken, maar toen bedacht ik me dat ik eigenlijk al heel lang niet meer in een zwembad was geweest, de laatste keer toen mijn opa nog leefde, en dat ik er eigenlijk niets voor voelde. Maar ze drong aan, en voordat ik het wist waren we in het zwembad complex. Er waren wat gangen waar ik mijn broertjes zag rennen, en mijn geestelijke moeder was bij mij. Haar naam is IMO, wat kennis betekent in de Yoruba taal. Dat is eigenlijk een verdieping van de MA kennis uit Egypte. MA troonde in de onderwereld in hallen, en daar moesten alle doden langs om door haar getest te worden, aan haar veer. IMO troont in de grotten van IMO, en we hebben het dan over veel diepere wortels van de Egyptologie, de Israelologie en de reformatie. In Egypte werd de kennis ook wel rht genoemd, areta. En de kennis, de rht, of areta, was de geoefendheid. Het betekent ook de binding, als een touw. (‘rq, irak) Het is de rh, de ware intimiteit, en het betekent ook vrouwelijke kennis. (rht) Het is ook het leren en het zuiver zijn van hart. Ook de woorden sabwt, intelligentie en s’rt (surt), wijsheid, worden gebruikt voor kennis, naast natuurlijk de SA, de rede, het woord. De SA ging met Rw door de onderwereld om de poorten te openen. Zo moeten wij ook altijd bij het Woord blijven.

Calvijn sprak in dat opzicht over het belang van het prediken van het zuivere evangelie wat niet buiten de volkomen en nauwkeurige kennis en het Woord omging. We zien de diepte in het Woord. In het paradijs was het nog goed, en daar werd Afrika genoemd. Er is een weg terug van Edom (Eden) tot Afrika, tot de bronnen. Het beloofde land kan alleen ingenomen worden door kennis. De mens moet door de kennis ingenomen worden. Het werkt dus aan twee kanten. Zo was dat ook met Jakob op Pniël. Jakob moest zowel overwinnen als overwonnen worden. Zo was dat ook met Jeremia. Er was iets in de droom wat ik niet kon tegenhouden. Het was te sterk, zoals Jeremia dat ook noemde, dat God hem had overweldigd. Dat is wat het hemelse touw is.

Calvijn stelde dat er geen gerechtigheid en zaligheid was door de geboden en de werken. Maar hij wees wel op de afstemming naar tijd, plaats en mate. Uiteindelijk komt het daar op aan. Hij wees op de hemelse kennis. Zo wees hij dus op de hemelse geboden en de hemelse werken, die alleen door de afstemming tot de mens konden komen. Daartoe zou de mens overweldigd worden.

Calvijn wees niet zomaar op de geboden en de werken, maar dat wat er omheen lag : de afstemming en het leren, oftewel de hemelse kennis. Calvijn wil zeggen dat het uiteindelijk niet aankomt op zomaar geboden en werken, maar aan jezelf te sterven, en ook dat kan niet op een menselijke wijze, maar moet van boven gebeuren, en daartoe is Jezus als voorbeeld en herinnering in de leer van Calvijn. Dat dat vervolgens teveel verabsoluteerd wordt, geheel tegenstrijdig aan het Aramees, is bekend. Calvijn was niet goed op de hoogte van het Aramees, en als hij het Grieks gebruikte was dit vaak varkensgrieks, oftewel sluimergrieks, wat uit de context was gehaald, wat een virus was in de dagen van Calvijn, en wat nog steeds een virus is. Men was niet ter dege opgeleid. Vandaar dat wij het hebben over het verdere reformatorische onderwijs.